

Проведення судово-економічних експертиз з питань документального підтвердження сум акцизного податку під час здійснення операцій із ввезення товарів на митну територію України

Петро Тимкович

завідувач сектором економічних досліджень лабораторії товарознавчих та економічних досліджень, Львівський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Львів, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6958-1031>, e-mail: p.tymkovych.indise@gmail.com

Досліджено питання щодо обчислень показників акцизного податку під час здійснення операцій із увезення товарів на митну територію України під час проведення судово-економічних експертиз.

Ключові слова: акцизний податок; митна вартість; судово-економічна експертиза.

Conducting Forensic Economic Expertise on Issues of Documentary Confirmation of Excise Tax When Importing Goods into the Customs Territory of Ukraine

Petro Tymkovych

The article examines issues related to the calculation of excise tax rates when importing goods into the customs territory of Ukraine in the course of forensic economic examinations.

Keywords: excise tax; customs value; forensic economic examination.

Вимогами Податкового Кодексу України передбачено, що під час здійснення операцій із увезення на митну територію України підакцизних товарів у осіб, які здійснюють такі операції станом на дату подання контролюючому органу митної декларації для митного оформлення цих товарів, виникає податкове зобов'язання щодо сплати акцизного податку. В окремо визначених законодавством випадках таке податкове зобов'язання виникає станом на дату його нарахування державним митним органом.

Суми належного до сплати акцизного податку обчислюють платники податку самостійно, виходячи із передбачених вимогами податкового законодавства бази оподаткування

та ставок акцизного податку. Податок на підакцизні товари, що ввозяться на митну територію України, обчислюється в національній валюті за офіційним курсом валюти України до іноземної валюти, установленим Національним банком України [1].

Судовими експертами з економічного виду досліджень можуть вирішуватися питання щодо документальної та нормативної обґрунтованості обчислення сум акцизного податку щодо здійснених операцій із увезення на митну територію України підакцизних товарів, а також щодо виявленого правоохоронними органами незаконного переміщення товарів через кордон для їх вільного обігу на території України. Судово-експертне

дослідження на предмет документального підтвердження сум акцизного податку та нормативної обґрунтованості їх установлення за результатами проведення відповідних заходів контролю проводять судові експерти за експертними спеціальностями 11.1 Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності та 11.2 Дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій.

Зазвичай проведення таких досліджень здійснюють судові експерти у кримінальних провадженнях, предметом розслідування яких є виявлені правоохоронними органами факти незаконного переміщення товарів через кордон для їх вільного обігу на території України. Ураховуючи зазначену вище обставину справи, експертні дослідження проводять згідно зі ст. 296 Митного кодексу України, вимогами якої передбачено, що в разі незаконного ввезення товарів на митну територію України суми належних до сплати митних платежів нараховуються за ставками, установленими на день переміщення цих товарів через митний кордон України, а якщо такий день установити неможливо, — на день виявлення факту такого ввезення. До того ж базою оподаткування є митна вартість цих товарів, їх кількість або інші показники, установлені законом, що застосовують для визначення бази оподаткування на день нарахування митних платежів. Якщо визначити суму належних до сплати митних платежів неможливо внаслідок ненадання митному органу точних відомостей про характер товарів,

їх назву, кількість, країну походження й митну вартість, то суму митних платежів визначають виходячи з найбільшої величини ставок митних платежів, кількості чи вартості товарів, що можуть бути визначені на підставі наявних відомостей [2].

Виконання таких експертних завдань судовими експертами проводиться шляхом побудови економічної моделі розрахунку сум акцизного податку щодо кожного із товарів, які були об'єктами контролю державних митних органів, виходячи із вартісних показників бази оподаткування, яка відповідно до вимог Податкового кодексу України визначається на підставі митної вартості товарів, показників вартості товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, з урахуванням податку на додану вартість та акцизного податку, а також одиниць виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або інших натуральних показників.

До того ж слід наголосити на необхідності дотримання судовим експертом меж своєї компетенції, оскільки проведення досліджень на предмет підтвердження показників митної вартості товарів не належить до завдань судово-економічної експертизи. А тому цей етап дослідження судовий експерт з економічного виду досліджень проводить із застосуванням показників митної вартості товарів, визначених спеціалістами державних митних органів або вста-

новлених за результатами проведення судових товарознавчих експертиз.

Підсумковим етапом дослідження є складання висновку експерта на підставі результатів зіставлення сум акцизного податку, отриманих у результаті створення зазначеної вище економічної моделі із сумами даного податку, визначеними державними контролюючими органами.

Отже, наведені вище дослідження проводять із застосуванням спеціальних методів дослідження судово-економічної експертизи: документальної перевірки, моделювання та зіставлення документів, передбачених експертною методикою за реєстраційним кодом 11.0.08 [3].

Застосування наведеного алгоритму забезпечить проведення експертом повного дослідження, надання обґрунтованого та об'єктивного висновку, як це передбачено Інструкцією про призначення та проведення су-

дових експертиз та експертних досліджень [4].

Перелік джерел посилання

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 18.09.2025).
2. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 18.09.2025).
3. Водоп'ян Н., Саніна Т., Хрущ Т., Кушакова Н., Дондик Н., Сидоренко Є., Гузенко Т., Мороз О., Раковець К., Лисенко А. Методи, способи та прийоми, які використовуються при проведенні судово-економічних експертиз. Реєстр. код 11.0.08. Дніпропетровськ, 2003.
4. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказ. Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 18.09.2025).